

Ako osoba ima simptome koji ukazuju na rak, njen doktor će predložiti neke testove. Ti testovi mogu pokazati da li osoba ima rak. Oni obično mogu pokazati gdje se u tijelu rak nalazi.

Postoji nekoliko učestalih testova za rak. Osoba sa simptomima raka moguće da ima više od jednog od ovih testova. Možete uzeti nekoga da bude sa vama za vrijeme pregleda.

Pitajte vašeg doktora ili osobu koja radi test:

- da objasni sve što ne razumijete
- da ugovori tumača ukoliko ga trebate

Pregled

Ukoliko osoba ima neobičnu oteklinu, doktor će je pogledati i opipati oteklinu. Ukoliko osoba ima bol, doktor će pogledati bolno područje. Doktor također može opipati područje oko otekline ili bolnog područja.

Krvni ili mokraćni test

Neke vrste raka (kao naprimjer rak prostate, rak jajnika) proizvode supstance koje idu u krv ili mokraću. Ovo govori doktoru da u tijelu postoji rak. Doktor može uzeti uzorak krvi koristeći iglu ili injekciju ili pitati za uzorak mokraćne. Doktor će poslati krv ili mokraću u laboratoriju na ispitivanje.

Rendgenski zraci ili snimanje

(x-ray-rendgenski zraci, CT snimak, MRI, snimanje kostiju radioizotopom, ultrazvuk)

Prilikom ovih testova se koriste aparati koji snimaju tijelo. Oni prave slike koje pokazuju gdje se šta nalazi unutar u tijelu, kao naprimjer, organi, tumori. Ovi aparati koriste vrlo siguran procenat radijacije, magnetskih polja, radio talasa ili zvučnih talasa da bi pomogli u pravljenju slike.

Prije snimanja osoba može popiti specijalnu tečnost, ili dobiti injekciju sa ovom tečnošću. Ova tečnost pomaže da se označe dijelovi unutrašnjosti tijela. Od osobe se može zatražiti da ne jede ili ne pije ništa nekoliko sati prije snimanja.

Aparati za snimanje su u posebnoj sobi. Osoba koja radi sa aparatom može da ostane u prostoriji ili ode u susjednu prostoriju.

Ukoliko imate snimanje, možda će se od vas tražiti da skinete nešto od odjeće i obučete poseban ogrtač. Osoba koja radi sa aparatom će vam pokazati gdje da legnete. Aparat se kreće oko vas ili iznad vas praveći slike. Prostor gdje se nalazi aparat može biti mali. Ukoliko imate strah da budete u malom prostoru, recite to osobi koja radi sa aparatom. Pokušajte da se opustite zatvarajući oči.

Ovi aparati ponekad mogu da budu bučni. Snimanja se obično obavljaju u bolnici ili posebnoj klinici. Neka traju oko pet minuta a neka duže. Prirodno je da su osobe koje imaju snimanje pomalo zabrinute. Snimanje vas neće povrijediti ili vas napraviti bolesnim.

Testovi instrumentima

(cistoskopija, signoidoskopija, kolonoskopija, endoskopija, bronoskopija, histeroskopija)

U ovim testovima, vrlo mala cjevčica sa ugrađenim svjetlom i kamerom se stavlja u tijelo. Doktor može pomjerati cjevčicu unaokolo. Na ekranu, slično televizoru, kamera pokazuje slike unutrašnjosti tijela. Doktor također može cjevčicom uzeti tkivo da bi pogledao ispod mikroskopa. Ovo se zove biopsija.

Prije obavljanja jednog od ovih testova, od osobe se može tražiti da ništa ne jede ili ne pije za nekoliko sati. Ponekad se, prije testa, od osobe traži da popije posebnu tečnost; ovo pomaže da se dobiju jasne slike.

Osoba može dobiti sredstvo za umirenje bolova prije snimanja tako da se može opustiti. U nekim testovima, osobe također mogu dobiti anestetik tako da ne osjete nikakvu bol.

Ovi testovi se obično obavljaju u bolnicama i traju oko jedan sat. Osobe trebaju da priračunaju jedan sat prije i jedan sat poslije testa.

► Bosnian

Diagnosing cancer

Informativna linija o raku

- **Bosanski**
(03) 9209 0169
- **Engleski**
13 11 20

1 Rathdowne Street
Carlton Vic 3053
Australia
Telephone: 61 (0)3 9635 5000
Facsimile: 61 (0)3 9635 5270
enquiries@cancervic.org.au
www.cancervic.org.au

January 2004

One obično idu kući onda kada sradstva za uspavlivanje izgube snagu.

Doktori treba da znaju prije testa da li osoba uzima bilo kakve lijekove. Neki lijekovi mogu uticati na oporavak osobe od pregleda.

Osobe obično osjećaju tjeskobu kada obavljaju jedan od ovih testova. One ponekad osjećaju laganu mučninu poslije testa ali to ne traje dugo.

Biopsija.

Biopsijom se uzimaju neke ćelije tako da se one mogu posmatrati pod mikroskopom. Ukoliko se ćelije nalaze u tečnosti onda se mogu uzimati špricom. Ukoliko se ćelije nalaze u tkivu, one se mogu uzimati korištenjem malog nožića ili sličnog instrumenta. Ćelije raka izgledaju drugačije u odnosu na normalne ćelije, tako da patolog može reći ukoliko su ćelije kancerogene (Patolog je osoba koja sistematski proučava oboljenja tijela). Za vrijeme biopsije ćelije su obojene tako da patolog može presuditi da li se radi o raku ili ne. Da bi se dobili rezultati biopsije potreban je period od jedne sedmice.

Prije biopsije, osoba dobije anestetik tako da ne osjeća bol. Ponekad on umrtvi samo jedno područje. Obično se međutim dobiva generalna anestezija koja uspavljuje. Od osobe se traži da ne jede ili ne pije nekoliko sati prije generalne anestezije. Ukoliko bude potrebno doktor poslije zašiva kožu.

Najviše biopsija se radi u bolnici. Manje biopsije se mogu uraditi u doktorovoj ordinaciji. Biopsija traje oko petnaest minuta. Dozvolite više vremena prije, da biste se pripremili, i poslije biopsije, za opravak od anestezije.

Normalno je da se ljudi osjećaju zabrinuti kada imaju biopsiju. Ponekad se poslije testa osjećaju bolesnim ali to ne traje dugo. Doktor će objasniti kako da se vodi briga o zašivenim mjestima ili o rani.

Kako se možete osjećati ukoliko imate rak

Ova istraživanja mogu pokazati ukoliko osoba ima rak, gdje se nalazi i koliko je raširen. Ako test pokaže da imate rak, vaš doktor će objasniti šta to znači i šta možete očekivati.

U najviše slučajeva rezultati ovih testova se za nekoliko dana pošalju doktoru koji je obavio test. Osoba možda treba imati više od jednog testa tako da je moguće da prođe nekoliko dana ili sedmica prije nego ona sazna da ima rak.

Osobe su obično šokirane ili prestrašene ako im je rečeno da imaju rak. Ako je vama rečeno da imate rak možda biste željeli porazgovarati sa prijateljima ili rođacima o vašim osjećanjima. Ili možete pitati doktora da vas uputi savjetniku.

► *Bosnian*

Diagnosing cancer

Informativna linija o raku

- **Bosanski**
(03) 9209 0169
- **Engleski**
13 11 20

1 Rathdowne Street
Carlton Vic 3053
Australia
Telephone: 61 (0)3 9635 5000
Facsimile: 61 (0)3 9635 5270
enquiries@cancervic.org.au
www.cancervic.org.au

January 2004